

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэкӀы

№ 154 (23083)

2024-рэ илъэс

МЭФЭКУ

ШЫШЪХЪЭИУМ и 22-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Непэ – Урысыем и Къэралыгъо
быракъ и Маф

Александра Балабасъ

А. Гусев

ЗэкӀэри
КЪЫХЭЛЭЖЪЭН
фае

Адыгеим и Лышхъэу
КъумпӀыл Мурат къалэу Мы-
екъуапэ иурамэу Димитровым
фэтэрыбэу зэхэт унэу тетхэм
ащыщхъу N 1-мрэ N 3-мрэ яща-
гухэм языхтэт зэригъэлъэгъу-
гъу. Республикэм и Лышхъэу ща-
гухэр зэрэзтырагъэ-
псыхъэхэрэм зыщегъэгъозэ
нэуж къалэм ипашэрэ гъэло-
рышӀэкӀо компанимрэ щыкӀа-
гъэу ылъэгъухэрэм ащыщхэр
аруагъэх.

Ӏофтхъабзэм хэлэжыгъэх къалэу
Мыекъуапэ ипашэу Геннадий Митро-
фановым, АР-м псэолъэшлынмкӀэ и
Министерствэ, къалэ архитектурэм
ялыкӀохэр, унэхэм афэгъэгъэгъэ тхъа-
матэхэм, ахэм ащыпсэхэрэм, подряд-
нэ организациехэм япашэхэм ащыщхэр.

Мы илъэсым бэдзэогъум и 1-м ехъу-
лӀэу шагухэм язэтэгъэпсыхъанкӀэ Ӏоф-
шӀэнхэр ухыгъэ зэрэхъугъэхэр кыхъ-
гъэщыгъэн фае. КӀэлэцӀыкӀухэр зыщыджэ-
гуштхэ чӀыплӀэр, къэшыхъэгъэ губгъо
цӀыкӀоу футбол зыщешӀэштхэр, тӀысы-
плӀэ-зыгъэлсэфыплӀэ цӀыкӀухэр ялэ хъугъэх.
Проектым тетэу шагухэм адэхьэрэ
гъогухэм зарагъэушъомбгъугъ, транс-
портыр зыдэщытышт чӀыплӀэхэр зэтыра-
гъэпсыхъагъэх ыкӀи нэмыкӀхэр зэшӀуа-
хыгъэх. Программэу «Къэлэ шыӀэкӀэ
Ӏэрыфэгъур» зыфилорэмрэ лӀэпкӀ
проектэу «ПсэуплӀэмрэ къэлэ шыӀэкӀэмрэ»
зыфилорэмрэ кызэрэдальгъэрэм тетэу
2024-рэ илъэсым шагу 21-рэ зэтырагъэ-
псыхъагъ, 2023-рэ илъэсым – 23-рэ.
Программэр зышагъэгъэкӀэрэ илъэсхэм
къаӀоцӀ пстӀумкӀи къалэу Мыекъуапэ
шагу 228-рэ шагъэгъэкӀэжыгъ.

«Тэ тызыфаер унэхэм ачӀэсхэм про-
ектхэм язэхэгъэуцон кӀо зыхъукӀэ гъэ-
тэрэзыжыгъэхэр ахэм афӀшыгъэным
иамал зэрэщыӀэр къагурыӀоныр ары.
ГъэцӀэкӀэжыгъэн ӀофшӀэнхэр заухыхӀэкӀэ,
ахэм афӀсакъынхэ, къэбзэныгъэм лъы-
плӀэнхэ ыкӀи зэщамыгъэкъонхэм анаӀэ
тырагъэтын фае. МыщкӀэ пшъэрылӀ

(ИкӀлӀух я 3-рэ нэклуб. ит).

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

ТичыплӀэгъу лъаплӀэхэр!

Урысые Федерацием и Къэралыгъо
быракъ и Мафэ фӀэл тышфӀэгъушӀо!

Фыж-шхӀонтӀэ-плъыж шӀолъырхэр
зэрыкӀорэ быракъыр, Урысыем и Та-
мыгъэрэ и Гимнрэ ягъусэу, тыхэгъэу
итарихышхо, икультурэ, цӀыф лӀэпкӀ
зэфӀшхъафыбэу ащ щыпсэхэрэм язэ-
дэгъэштэныгъэ, урысые къэралыгъом
изыкӀыныгъэ ятамыгъэу щыт.

1991-рэ илъэсым кыщыублагъэу
шӀолъырищ зэрыкӀорэ быракъым тычӀэ-
тэу зэхъокӀыныгъэ инхэм ягъогу зэпыт-
чыгъ, экономикэ ыкӀи социальнэ лъэ-
ныкъохэмкӀэ, культурнэ шыӀакӀэмкӀэ,
къэралыгъом игъэпытэнкӀэ, Урысыем

ыкӀуачӀэ нахъ хэхъонымкӀэ бэ зэшӀотхын
лъӀэкӀыгъэр.

ЛӀэпкӀ зэфӀшхъафхэм зы унэгъо
зэгурыӀожъэу тызэгъусэу, тикъэралыгъо
быракъ тычӀэтэу, Президентэу Владимир
Путиным хэгъэгум ихэхъоныгъэкӀэ
лӀэпкӀ гухӀлӀэу кыгъэнэфагъэхэм
япхырышын тыдэлажъэ, къэралыгъом
ифедэхэр къэтэухъумэх, Урысыем
ищытху нахъ зетэгъэлӀэты.

Тыхэгъэу шӀульэгъоу фытилӀэр, ащ
итарихэрэ икультурэрэ уасэу афэтшы-
рэр лӀэпсэ пытэу тикъэралыгъокӀэ
зэрэщытыштхэм, тызэрыс Хэгъэгъушхоу
Урысые Федерацием тыфӀэшъыпкӀэу, ти

Къэралыгъо быракъ шхъафитэу быбатэу
теклоныгъакӀэхэм тыкызыэрафищӀтым
тищыгъэ телъ.

ТичыплӀэгъу лъаплӀэхэр, зэкӀэми ты-
шӀуфӀэлӀо псауныгъэ пытэрэ насыпрэ
шӀуилӀэнэу, Урысыем ифедэ зыхӀлӀ
ублӀэлӀ пстӀуми гъэхъэгъакӀэхэр ащы-
шӀушынхэу!

**Адыгэ Республикэм и Лышхъэу,
Урысые политическэ партией «Единэ
Росси́ем» и Адыгэ шӀолъыр къутамэ
и Секретарэу КЪУМПӀЫЛ Мурат**

**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо
Совет – Хасэм и Тхъаматэу Владимир
НАРОЖНЭР**

Урысые Федерацием и Къэралыгъо быракъ и
Мафэ фӀэгъэхыгъэ мӀэфӀкӀ концертыр непэ
пчыхъэм сыхъатыр 6-м В. И. Лениным ипчегу
щыкӀошт.

ЗышӀоигъо пстӀури мӀэфӀкӀ Ӏофтхъабзэм
хэлэжъэнэу зэхэщакӀохэм рагъэблагъэх.

А. Гусев

Щытхъум итамыгъ

1991-рэ ильэсым кышчыублагъ фыжь-шхъонтлэ-плъыжь шьолпырэу зэхэт быракъыр Урысые Федерацием итамыгъэ шхъалэу щытыным фэгъэхыгъэ унашъор кыздэкыгъэр.

А. Гусев

Арэу щытми, «трикопорым» итарихъ ильэс шьышым ехъуклэ узэклэбэжымэ кышцежъэ. Я XVII-XVIII-рэ лэшлэгъухэм язэблэкыгъом, Петр I-м ятэу Алексей итетыгъо лъэхъаным, апэрэ дзэ къухъэу Урысыем ытлупщыгъэм ар тырагъэуцогъагъ. Нэужым ежъ Петр I-м шьолпырхэм зэкълэпыкыуаклэу ялэщтыр кыгъэнафи, сатыушл къухъэхэм зэкълэми атетынэу унашъом клэтхэгъагъ.

Урысыем ибыракъ ащ ыужымы зытло-зыцэ зэблахъугъ. Советскэ Союзым ильэхъан, ильэс 70-рэ ар зэрэщытэу плъыжьыгъэ. Кызэрэтыагъэу, 1990-рэ ильэхэм якъыхагъум къралыгъом зэхъоклыныгъэу фэхъугъэхэм адаклогъу фыжь-шхъонтлэ-плъыжь шьолпырхэр зилэ быракъыр тамыгъэ шхъалэу аштэгъагъ.

Быракъыр зэрэзэхэлъ шьохэм лъапсэу афэхъугъэр зэфэшъхъафэу зэтыралотыкы. Зымклэ фыжьыр — цыфыгъэм, шхъэхыгъэм, шхуантлэр — шьыпкъагъэм, лэдэбныгъэм, плъыжьыр — лыблэнагъэм, гушхуагъэм, шүлэгъум ятамыгъэх. Ятлонэрэмклэ Урысые къралыгъор зэрэзэтеуыгъагъэм епхыгъ. Фыжьыр — Белая Русь, шхуантлэр —

Малая Русь ыкли плъыжьыр — Великая Русь.

Шышхъалум и 22-р Урысыем и Къралыгъо быракъ и Мафэу хагъэунэфыкынуу зэрэхъугъэми лъапсэ ил. 1991-рэ ильэсым иащ фэдэ мафэ СССР-м ошлэ-дэмышлэ лэфхэмклэ и Комитет, ГКЧП нахыбгъэу зэрэтшлэрэр, къралыгъор зэпыригъэзэнэу ыуж зехъэм ар кызэрэдэмышъугъэм ишыхъатэу РСФСР-м и Апшэрэ Совет зычлэт Унэм фыжь-шхъонтлэ-плъыжь шьолпырхэмклэ зэхэлъ быракъыр тырагъэуцогъагъ, ар тамыгъэ шхъалэ зэрэхъужырэм фэгъэхыгъэ унашъори аштэгъагъ.

2000-рэ ильэсым итыгъэгъазэ и 25-м УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр «Урысые Федерацием и Къралыгъо быракъ» фэгъэхыгъэ конституционнэ хэбзэгъэуцугъэу яшъомбгъуагъэкли, якъыхагъэкли зэфэдиз хъурэ шьолпырищэу зэхэтэу, къопэзандэу гъэлсыгъэ шэкл пыпхъур хэгъэум ибыракъынэу кызышилорэм клэтхагъ.

Ильэс къэс мы мафэр нахъ игъэклогъэу хагъэунэфыкы, тамыгъэм итарихъ, имэхъанэ, уасэу илэр кызылоты-

кырэ лэфтхъабзэхэр нахыбгъэу шьолпырхэм ащызэхашэх. Ахэм яшлугъэклэ Хэгъэум итамыгъэ шхъалэ нахыбгъэу уасэ фашы хъугъэ. Ащ лъапкэ зэфэшъхъафыбгъэу къралыгъом исыр зэрэпхы. Анахъэу кыхэгъэщыгъэн фаер лэфтхъабзэхэм ныбжьыкыхэр бэу зэрахэлажъэхэрэр, тамыгъэм мэхъанэу илэр нахъ зэхашыкы зэрэхъурэр ары.

— Укызыщыхъугъэ уихэгъэгъу шлугъэгъумэ ащ ибыракъ нэмыплъ фэтишын плэкълыщтэн. И Родинэ фэишынкыгъэу, шлугъэзэгъоу, фэгъумжкырэ ары мы тамыгъэр зыгъэлъанлэрэр. Сэ Урысыем сыкыхъухъагъ, нахъ дэгъу цымылэу сицылкыгъом кышце-гъэжъагъэу сянэ-сятэхэм кызыгурагъэуагъ. Арышъ, сыхэгъэгъу ибыракъ сэгъэлъанлэ, — ело ильэс 17 зыныбжъ Суандэ.

Ныбжьыкыгъэу гушыгъэу тызыфэхъугъэхэм зэкълэ плэми хъунэу ащ фэдэ джэуапхэр кытатыжыгъэх. Урысыем и Къралыгъо быракъ зэрэзэхэлъыр ымышлэу ахэм зыпари къахэкыгъэп, шьолпырхэм язэкълэпыкыуаклэ хэукъагъэр зырыз.

— Урысыем ибыракъ дахэу зэхэлъ. Шьолпыр зэфэшъхъафыщыр мамырныгъэм, ошъогу къралыгъом, зыкыныгъэм ятамыгъэхэм фэдэу кысыцхъу. Сыхэгъэгъу

ибыракъ шлугъэ зэрэслэгъэурэм ишыхъатэу ильэс пчъагъэ хъугъэишъ ащ имэфэкълэ мафэ симаишын цыклогъу шлугъэу нысэлъэ, — ылуагъ Мыекыуапэ щыпсэурэ ильэс 25-рэ зыныбжъ Казбек. — Быракъыр хэгъэум ынап. Ащ нахыбгъэу игугъу ашлэ зэрэхъугъэр тэрэзэу сэлъытэ. Сыда плэмэ, тэ ащ имэхъанэ зэрэтагъэшлагъэм, шлугъэ зэрэтагъэ-лэгъэу гъэдэу кыткыкыгъу-хъэхэрэми уасэ фашыным фэцэгъэнхэ фае. Клэлэцылкыгъэм хэгъэум итамыгъэ шхъалэ шлугъэ-лэгъэуныр патриотизмагъэ ахэлхъэгъэным фэло-рышлэрэ лэфхэм ащыщ, — кы-луагъ Адыгэ къралыгъо университетым истуденткэу Альбинэ.

Хэбзэшлэ зэрэхъугъэу, Урысые Федерацием и Къралыгъо быракъ и Мафэ фэгъэхыгъэ лэфтхъабзэхэр шьолпырхэм зэкълэми ащылэщтых. Зэпстэумэ афэдэу Адыгеими ар хигъэунэфыкышъ. Ащ фэгъэхыгъэ концертыр Лениным ыцлэ зыхырэ Гупчэм щыклогъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр: А. Гусев

Уголовнэ лэф кызызэлуахыгъ

Наркотик лъапкыгъэ «амфетаминыр» гъэбылыплэм члильхъэзэ ильэс 37-рэ зыныбжъ хульфыгъэр Тэхутэмыкыое районим кышчаубытыгъ.

Зэкълэмкы наркотик грамм 50-м ехъу ащ кыпкырахагъ. Мы хъугъэ-шлагъэмклэ уголовнэ лэф кызызэлуахыгъ. Бзэджаплэм ильэс 20-м нэс хъапс тыралъхъан алъэкышъ.

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымклэ кыулыкъум иотделэу Тэхутэмыкыое районим щылэм илофышлэхэмрэ Урысыем щынэгъончъэнымклэ ифедеральнэ кыулыкъу и Гъэлорышлэплэу АР-м щылэм икыулыкъушлэхэмрэ зэгъусэхэу бгъэфедэ мыхъушът веществор хэбзэнчъэу къезыгъэклогышътыгъэр поселкэу Яблоновскэм кышчаубытыгъ. Ар зэрысыгъэ автомобилыр кыулыкъушлэхэм кызызэлуахыгъом щыхъэгъэ къэмлани 8 кырагъотагъ.

Хульфыгъэр зыщыпсэурэ чыплэри кызызэлуахыгъом мыщ фэдэ къэмлани 5 иунэ кырагъотагъ.

Хэбзэхъумахлэхэм кыагъоигъэ материалхэр АР-м хэгъэгъу клэцл лэфхэмклэ и Министерствэ иэкспертно-криминалистическэ гупчэ фагъэхыгъ. Ахэм зэрагъэунэфыгъэмклэ, мы веществор наркотик лъапкыгъэ «амфетаминыр» арэу кычлэкыгъ. Ащ ипчъагъэ зэкълэмкы грамм 50-м ехъу.

Зэрагъэунэфыгъэмклэ, лажъэ зилэм наркотикыр шъэфэу гъэбылыплэ чыплэхэм ачлильхъэзэ Интернетымклэ луигъэклин гухэлъ илагъ.

Мы мафэхэм хульфыгъэм уголовнэ лэф кызызэлуахыгъэу изоляторым члэс. Ильэс 20-м нэс хъапс ащ тыралъхъан алъэкышъ.

Урысыем щынэгъончъэнымклэ ифедеральнэ кыулыкъу и Гъэлорышлэплэу АР-м щылэм ипресс-кыулыкъу.

Мэкъэгъэлу

Адыгэ Республикэм физическэ культурэмклэ ыкли спортымклэ и Комитетрэ Адыгэ Республикэм шыхэм яхъунклэ и Ассоциациерэ шы спорт лэфтхъабзэу «Псыхъоу Волгэ ишлухъафтын» зыфилорэр 2024-рэ ильэсым лоныгъом и 1-м зэхашэщт. Мы лэфтхъабзэр сыхъатыр 9.30-м, шыгъачъэр сыхъатыр 10.00-м Мыекыуапэ ишыкыгъэчъаплэ щырагъэжъэщтых. Клэлэцылкыгъэми, нахыжъхэм ателытэгъэ лэфтхъабзэ зэфэшъхъафхэр, аттракционхэр мыщ цызэхашэнхэу, артистхэм зыкышчагъэлъэгъонэу, шхалэхэмрэ сатыушыплэхэмрэ кышчызэлуахынхэу рахъухъэ.

Гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу Клэрэщэ Тембот ыцлэкы щытым илофышлэхэм гухэкышхо ащыхъугъ ильэсыбэрэ

къадэлэжъгъэ шлэныгъэлэжъгъэу Гышъ Нухъэ Тыркубый ыкьор дунаим зэрехыжыгъэр. Шымылэжыым иунагъорэ игупсэхэмрэ афэтхъаусыхэх.

ЗэкIэри кыыхэлэжьэн фæе

(ИкIаух).

гъэнæфагъэхэр ялэх унэхэм афэгъзэгъа тхьаматэхэм. Шэмбэтхэм, къэбзэныгъэм имафэхэм язэхэщэн нахь игъэкIотыгъэу ахэм цыфхэр къахагъэлэжьэн фæе», — кыIуагъ Къумпыл Мурат.

Республикэм и Лышхьæ анахъу анаIэ зытыраригъэдзæгъэр муниципалитетхэмрæ гъэорышлæкIо компаниехэмрæ япæцхэр цыфхэм зæгурылоныгъæ-зæдæлæжъэныгъæ адырIаIэнымкIæ шыкIæ-

амалыкIæхэм алыхъунхэр, ахэр кIæщакIо зыфэхъухэрæ IофтхъæбзæшлæхэмкIæ яшлæгъæ арагъэкIыныр ары.

Щагухэр хъоо-пщауу щытынхэмкIæ зизэрар къэкIорæ гаражхэм и хъушхъафыкIыгъэу атегушIагъэх. Къумпыл Мурат жъы хъугъæ гаражхэр IухыжъыгъэнхэмкIæ, чIыплæ нæкIæу щагухэм яIэр зэрæзтырагъæпсыхъажъы-щым епхыгъæ Iофтхъæбзæхъу зæшлæхыщтхэмкIæ а унэхэм ащыпсæухэрæм гушIагъæу афэхъунхэм кыфæджагъ.

А. Гусев

Унэхэм япхыгъæ Iофтхъæбзæхэм афэгъзæгъэхэм гушIагъæу зафэхъум республикэм и Лышхьæ УплъæкIо гъэорышлæпIэм пшъэрыл фишIыг цыфхэм язæлукIæхэм афэхъугъæ кIæуххъу, ахэм квалæтыгъæ Iофыгъохъу тхыгъæу щылæхэр зæригъæпшэнхъу. Рес-

публикэм ипæцæ щагухэм язæтегъæ-псыхъан илофыгъохэм цыфхэр икIоу кыизæрахамыгъæлажъæхэрæ кыыхигъæ-щыгъ, гъæпсын IофшIэным зэкIэри зæфæдæу ыгъæгумæкIынхæ, ащ яфæдæ зэрæхæлпыр нахь дæгъоу зæхъгъæшIы-кIыгъэн фæе.

КультурэмкIæ мæхъанæшхо зилæ псæуаль

Лъæпкъ проектхэмрæ къэралыгъо программæхэмрæ атегъæпсыхъагъæу агъæцæкIæжъырæ псæуальхэр кыизеплхыхъæхæ нæужым Адыгеим и Лышхьæу Къумпыл Мурат Концерт залæу «Налмæс» зыфилоу Мыекъуапæ дæтым игъæкIæжъын зэрæкIорæм зыцигъæгъозагъ.

Республикэм и Лышхьæ игъусагъæх АР-м иминистрæхэм я Кабинет и Тхьаматæ игуадзæу, АР-м финансхэмкIæ иминистрæу Виктор Орловыр, АР-м культурэмкIæ иминистрæу Аулæ Юрæ, пшъæдæкIыжъæу ыхъырымкIæ гъунæпкъæ гъэнæфагъæ зилæ обществæу, псæолъæшI компаниæу «Марк-сервисым» ипæцæу Цуекъо Мурат.

ансамблæу «Налмæсым» кыратыгъагъэр 1958-рæ илæсыр ары зашIыгъагъэр. Апæдæдæ Мыекъопæ мебелишI фабрикæу «Зæкъошныгъэм» культурэмкIæ и Унæу ар щытыгъ. А унэм хæтыгъæх цыфхэр зычIæсыщтхæ залыр, кIæлæцIыкIухэм афытегъæпсыхъæгъæ унæр, тхылъеджапæр, спортзалыр, гъæмæфæ кинотеатрæр. Я 90-рæ илæсхэм мыщ чIæтыгъ Камернæ

А. Гусев

творческæ коллективхэм зыкышæгъæ-лæгъонымкIæ, Iофтхъæбзæ зæфæ-шъхæфхэр щызæхæшэнхэмкIæ джырæ уахътæм дæгъоу диштæрæ чIыплæу а за-лышхор хъун зэрæфаер.

«ТапæкIæ псæугъæхъу культурэм иуч-реждение шлагъо кытфæзгъæнагъæхэм лъытæныгъæ ин афæтæшIы. Мыекъопæ мебелишI комбинатæу «Зæкъошныгъэм» ипæцæштыгъæу Николай Остапенкæм къæлæдæсхэм апае бæдæд зæшлуихыгъэр, къулыкъу мæхъанæ зилæ социальнæ псæ-олъæбæ ащ аригъæшIыгъ. Ахэм зыкIæ ащыщ культурэм и Унæу Концерт залæу «Налмæсыр». Учреждениер тæрæзæу

зæтегъæпсыхъæгъæным, джырæ уахътæм диштæу щытыным мæхъанæшхо иI, Ады-геим, Урысыем и Къыблæ ыкIи хæгъæгум якультурнæ щылакIæ пытæу ар хæуцон фæе», — кыIуагъ Къумпыл Мурат.

Псæолъæшынхэр зыщыкIохэрæ чIыплæм зыщæлæм Адыгеим и Лышхьæ Концерт залым ичIæхъæплæ лъæныкъо изæтегъæ-псыхъан, кыпæлуп чIыплæм къæгъагъæхэр щыгъæтIысхъæгъэнхэм, кыпæблæгъæ унэхæми ятеплæ зыфæдæштым япхыгъæ пшъэрылæ заулæ афишIыгъ.

АР-м и Лышхьæ ипресс-кыулыкъу кытыгъæ къæбархэмкIæ ТХЪАРКЪОХЪО Сафьет.

2023-рæ илæсым гъæтхæпæм псæолъæ-шын IофшIæнхэр мыщ щырагъæжъагъæх. ЗэрæрахъухъагъæмкIæ, 2024-рæ илæсым тыгъæгъæзæм ехъулæу псæуальхэр атынæу щыт. Подрядчикым зæригъæгъагъæхэм-кIæ, IофшIæнхэр зэкIæ зэрæрахъухъагъæм тетæу, ауж кымынæхъу агъæцæкIæх. Лъæпкъ проектæу «Культурэм» ипхыры-щын ишлæгъæкIæ проектым пæлухæшт ахъщæр кыыхагъæкIы. ГъæцæкIæжъын Iоф-хэм зэкIæмкIи сомæ миллион 725-м ехъу апæлухæшт. НепæкIæ агъæфæдагъэр сомæ миллион 341,6-рæ.

Шъугу къæтæгъæкIыжъы: Концерт залым иунæу 2005-рæ илæсым къэралыгъо

музыкальнæ театрæу А. Хъанæхъум ыцIæкIæ щытыр.

НепæкIæ инженер псæуальхэр зэкIæ мыщ щызæблæхъугъæх, унæкIоцI ыкIи унæкIыб IофшIæнхэр агъæцæкIæгъæх, ложе хъоо-пщаур зæтырагъæпсыхъагъ, сценæм зырагъæушъомбгъугъ, Iæмæ-псымæу сценæм щагъæфæдæхэрæ агъæкIæжъыгъæх. Рес-публикэм ипæцæ зал шъхæлæм, фойем, ансамблæм, камернæ театрæм ыкIи твор-ческæ коллективхэм ярепетициехэр зы-щыкIощтхæ унэхэр кыпIлхыгъæх.

Адыгеим и Лышхьæ кыыхигъæштыгъ республикэм ищIаIэныгъæкIæ культурэм ипсæуальæ мæхъанæшхо зæриIæр ыкIи

Шэныгъэм ифестиваль

Дунаим ихэгъэуи 7-мэ — Молдовэм, Армением, Узбекистан, Таджикистан, Киргизием, Германием ыкIи Урысыем ишъольыр 83-мэ къарыкIыгъэ клэлэеджэкIо мини 3-м ехъу шэныгъэмкIэ фестивалым хэлэжъагъэх.

Федеральнэ проектэу «Шэныгъэм ыкIи технологиехэм ямэхъанэ къэлэтыгъэныр» зыфиорэм къыдыхэлъытагъэу Урысые Федерацием гъэсэн-гъэмрэ шэныгъэмрэкIэ и Министертвэ игрант илэпылэгъоу Iофтхъабзэр Адыгэ къэралыгъо университетым зэхышъагъ. Урысые клэлэцIыкIу гупчэу «Орленкэм» ар щыкIуагъ.

Шэныгъэм ифестиваль Адыгэ къэралыгъо университетым проектэу «Наука вокруг» зыфиорэм епхыгъэу зэхашъагъ. КIэлэеджакIохэр шэныгъэм фэцэгъэнхэр, шэныгъэ-техническэ творчествэр зэрэгъэшIэгъонхэр зэхашIэныр, шэныгъакIэхэр арагъэгъотыныр ары пшъэрыл шъхъалэу зэхэщакIохэм зыфагъэуцужьырэр.

— Сабыир гурыт еджаплэм джыри чIэсэу шэныгъэм фэпцэн, шлогъэшIэгъон пшIын фæе. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир зэригъашIэ зыхъукIэ, нахь игъэкIотыгъэу шэныгъэхэм зафигъэзэщт. Ыныбжъ хахъо къэс дунаир нахь дэгъу зэришIыштым

дэлэжъэщт. Шэныгъэ зэфэшъхъафхэмкIэ хэхъоныгъэхэр клэлэеджакIохэм ашIынхэм, шэныгъэлэжъ цIэрылохэм нэлуасэ афэхъунхэм пай мы фестивалыр зыкIызэхэтцагъэр, — **къылуагъ Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу, проектэу «Наука вокруг» зыфиорэм ипашъу Мамый Даутэ.**

Философии шэныгъэхэмкIэ кандидатэу, Москва икъэралыгъо университетэу М.В. Ломоносовым ыцIэ зыхъырым фило-софиемкIэ ифакультет икафедрэ ипашъу гъэхъэгъэшIухэр зышIырэ Елена Брызгалинам Iофтхъабзэм къыдыхэлъытагъэу ныбжыкIэхэм гушIылэгъу афэхъугъ. Ащ иврачэу, Москва псауныгъэр

къэухъумэгъэнымкIэ и Департамент и Гупчэ илофышIэу, порталэу «Нейроновости.ру» зыфиорэм иредактор шъхъалэу, медицинэм епхыгъэ журналистхэм я Ассоциацие хэтэу, гъэхъэгъэшIухэр зышIыгъэ Анна Хоружаяр ныбжыкIэхэм алукагъ. Неврологым илофшIэн зэрэзэхышъэрэ, томографыр ыкIи МРТ-р зэрагъэфедэхэрэр ыкIи шъхъэкуцIыр ауплъэкIу зыхъукIэ ащ ихыкIырэр къафилотагъ.

Фестивалым къыдыхэлъытагъэу Iофтхъабзэ зэфэшъхъафхэр, мастер-классхэр ыкIи интерактив къэгъэлъэгъонхэр, квестхэр, джэгукIэхэр, сурэттехыгъэхэмкIэ зэнэкъокъу ыкIи нэмыкIэхэр афызэхашъагъэх. ЗэкIэмкIи интерактив площадкэ 40-м ехъу

зэхэщэгъагъ, клэлэеджакIохэр хысапым, биологием, физикэм, астрофизикэм, химием ыкIи IT-м ыльэныкIохэм нахь игъэкIотыгъэу нэлуасэ афэхъугъэх.

ДНК-м имодель аугъоигъ, джэгукIэу «Нулевой пациент» зыфиорэмкIэ джэгугъэх, телескопыр ыкIи тыгъэ системэр зэрэзэхэтыр ыкIи нэмыкIэхэр зэрагъэшIагъэх.

Орленкэм щызэхашъэрэ Iофтхъабзэхэр мэкъуогъум къыщегъэжъагъэу чъэпыогъум нэс щыкIоштых. ЗэкIэмкIи клэлэцIыкIу гупчэм зыщызыгъэпсэфырэ нэбгырэ мин 20 фэдиз ащ хэлэжъэнхэу агъэнафэ.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-къулыкIу.

НыбжыкIэхэм гушIылэгъу афэхъугъ

Шэныгъэм ыкIи IофшIэнIэ чIыпIэхэм ныбжыкIэхэм гъэхъагъэхэр ащашIынхэм ыльэныкIэ обществэу «Шэныгъэ» зыфиорэм зэхышъэрэ Iофтхъабзэхэр лъэгъэкIуатэх.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым мы мафэхэм тематическэ Iофтхъабзэ щызэхашъагъ, бизнес-тренерэу зэнэкъокъоу «Лидеры России» зыфиорэм теклоныгъэ къыщыдэзыхыгъэ Олег Лебедевир ныбжыкIэхэм гушIылэгъу афэхъугъ.

Сыд фэдэрэ сэнэхъаткIи хэхъоныгъэхэр пшIынхэмкIэ Iэрыфэгъу хъун ыльэкIышты лъэныкIохэр ащ ныбжыкIэхэм къафилотагъ. ЯзекIуакIэхэр зэхэафыхъынхэ зэралъэкIыштыхэр, сэнэу-щыгъэу ахэлхэр зэрагъэуэфыштыхэр, ахэм зэрахагъэхъоштыр ыкIи нэмыкIыбэхэм атегушIагъэх.

ГушIылэм пае, Олег Лебедевым ныбжыкIэхэр игъусэхэу, «Окно Джохари»

Российское общество Знание

зыфиорэ концепциер къызфагъэфедзэ, къэзыуцухъэрэ цIыфхэр къызэрафыштыхэр агъэуэфыгъ, ахэм нахь агурылоным пае ашIэн фаехэр аушэ-

тыгъэх. Ягулытэ нахь зыфэгъэзэгъэн фаер ащ къыгъэлъэгъуагъ.

— ЦIыфхэм узэралъытэрэр ыкIи узизекIуакIэ еплъыкIэу фырялэр къызыпшIэкIэ,

ахэм нахь уагурылошты, цыхъэ къыпфашIышты, — **ело Олег Лебедевым.**

Джащ фэдэу «Тест Белбина» зыфиорэри зэхэафыгъ, ащ ишIуагъэкIэ куп зэхэтым ныбжыкIэм мэхъанэу илэр къыгурылон ыкIи шIуагъэ къызыпыкIышты Iофыгъохэр зэготхэу зэрашIэн зэралъэкIыштыр аушэтыгъ.

НыбжыкIэхэм къызэралъагъэхэмкIэ, зэдэгущылэгъур ашлогъэшIэгъоныгъ ыкIи шIуагъэ пылгъу алытагъ. Олег Лебедевым упчIэхэр ратынхэу, Iофыгъо зэфэшъхъафхэм нахь игъэкIотыгъэу атегушIэнхэу амал ялагъ.

— **НыбжыкIэхэм чанэу зыкъагъэлъэгъуагъ, студентхэм ащышъэрэ зэдэгущылэгъум ыуж къэнагъэх, упчIэхэр къатыгъэх, — къылуагъ клэухым экспертым.** — **ЩыIэныгъэм чIыпIэ гъэнэфагъэ щызыубытынэу фаем зыгорэ ышIэн фæе. Лъэбэкъу цIыкIухэмкIэ ащ уфэкIон фæе, сыда плэмэ гъэхъэгъэ инхэм сыдигъокIи мэкIэ-макIэу якIуалэх.**

Анастасия ЧЕРНИЦЫНА.

Кавказ биосфернэ заповедникыр

Мышъэхэр клалъытыкIыжъыгъэх

Кавказ биосфернэ заповедникым мышъэ пчъагъэу хэсыр агъэуэфыгъ, шъхъэ 205-рэ къалытагъ. Зэфэхъысыжъхэм къызэрагъэлъэгъуагъэхэмкIэ, а пчъагъэр 2020-рэ илъэсым агъэуэфыгъагъэм фэдиз.

КIэлъытыкIыжъыныр мэкъуогъум кIуагъэ. Ащ хэлэжъагъэхэм къахыгъэ къэбархэр заповедникым ишIэныгъэ IофшIэхэм джырэ нэс зэфэхъысыжъыгъ. ЛытэкIо куп пэпчэ зыфэгъэзэгъэгъэ чIыналэмкIэ къытыгъэ къэбарым ахэр рыгъозагъэх. Ачыпстэ, ПшъэкIыш, Лэбэ цIыкIу — мыхэм ыкIи ащ нэмыкIэу чIыпIэ заулэхэм ахэр ащылэжъагъэх. Ахэм ащыщэу

ТIыбгырэ ЧIыгушъхъэрэ мы илъэсым мышъэ пчъагъу ащэгъэуэфыгъэр нахь макI. Шъхъэ 68-рэ язакъоу апэ къыфагъ. Мыгъэ къэхъугъэ щырхэр ягъусэхэу мышъэ 13 къыхагъэщыгъ.

ПстэумкIи клалъытыкIыжъыным икъэгъэлъэгъонхэм заповедникым ишIэныгъэлэжъхэр арыразэх. Нахьыбэ мыхъугъэхэмэ, къащыкIагъэн.

Мэфэжым ипэгъокIэу

Унагъом и Илэс кыдыхэлъытагъэу ащ имэхъанэ кызыгъэлъэгъукIырэ арт-псэуалъэхэр кIэлэцIыкIу Iыгъыплэхэм ыкIи гурыт еджаплэхэм ащышIыгъэнхэр мысатыушI организациеу «Талантида» зыфилорэм лъэгъэуатэ.

Организациеу «Движение Первых» зехищэгъэ грантхэмкIэ зэнэкъокIум хэлэжъэнхэу 2024-рэ илэсым Урысыем ишъолъыр 88-мэ ялыкIохэм ялэу тхылъ мини 6 фэдиз кырахылагъ. Проектэу «Творческая перезагрузка школьных пространств «Окно в культуру»

атырашIыгъэгъэх. Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъоу тефагъ нахъ мышIэми, яеджаплэ шыхъугъэ зэхъокIыныгъэхэр зэрагъэлъэгъунхэу кIэлэцIыкIубэ Iофтхъабзэм къекIоплагъ ыкIи агу рихъыгъ.

— НыбжыкIэхэм Хэгъэгум, лъэпкъым, культурэм шIулъэгъоу афIрылэр сурэтхэмкIэ

ЫпэкIэ проектэу «Окно в культуру» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу Адыгеим арт-псэуалъэхэр Тэхъутэмыкъое, Мыекъопэ районхэм ыкIи къалэу Мыекъуапэ ащашIыгъэх.

зыфилорэр ары нылэп АдыгеимкIэ зэнэкъокIум щатекIуагъэр.

ЫпэкIэ проектэу «Окно в культуру» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу Адыгеим арт-псэуалъэхэр Тэхъутэмыкъое, Мыекъопэ районхэм ыкIи къалэу Мыекъуапэ ащашIыгъэх.

Шышхъэлум и 19-м псэуплэу Красногвардейскэ кIэлэцIыкIу Iыгъыплэу N 1-м ыкIи мы псэуплэм дэт гурыт еджаплэу N 11-м арт-псэуалъэхэм якызылэхын фэгъэхыгъэ Iофтхъабзэхэр ащыкIуагъэх.

Шышхъэлум и 20-м псэуплэу Джаджэм дэт гурыт еджаплэм мыщ фэгъэхыгъэ зэхыхъэ щырекIокIыгъ.

Псэуалъэр еджаплэм ичIэхэгъу дэжъ щэгъэпсыгъ. ДжырэкIэ зыгъэпсэфыгъом щылэ кIэлэеджакIохэм илэасыкIэ еджэгур зырагъэжъэкIэ, ар шIухъафтын афэхъушт.

Илэс пчъагъэхэм дэпкъ нэкIым Хэгъэгум, ащ изыкIыныгъэ, зэгурыIоныгъэм, лъэпкъ зэфэшъхъафхэм язэныбджэгъуныгъэ ыкIи чIыплэ хъопсэплэхэр кызыгъэлъэгъукIырэ сурэтхэр

кыдгъэлъэгъукIы тшIоигъуагъ. Урысыем и Къэралыгъо быракъ и Мафэ ехъуллэу IошIэнхэр дгъэцIагъэх. Сурэтхэр зэмышъогъух, дахэх, нэр агъэгущIо. Ахэм мэхъэнэ куу акIоцIылъ. Унагъомрэ еджаплэмрэ языкIыныгъэ ишыхъатых, — кылуагъ проектэр зигукъэкIэу, мыса-

тыушI организациеу «Талантидэм» ипашэу Карен Каракьян.

Пашэм кызыриIотагъэмкIэ, «Движение Первых» зыфилорэм илэпылэгъукIэ проектэр гъэцIагъэ мэхъу. Ащ зехищэгъэ зэнэкъокIум хэлэжъагъ ыкIи текIо-ныгъэр кышыдыхыгъ. Сурэтхэм яшIын сурэтышI-хэмрэ волонтер-

хэмрэ фэгъэзагъэх. ПстэумкIи арт-псэолыи 9 кыдыхэлъытагъ. ЗэрэрахъухъагъэмкIэ, республикэм икълэхэм ыкIи ирайонхэм ягурыт еджэплэ зырыз ащ кызылэуытышI.

Джэджэ районым ыуж Хьакурынэхъаблэ дэт еджаплэм проектэр шагъэцIэшт.

«Окно в культуру» зыфилорэм шэн-хабзэхэр, гъэпсыкIэ-шылкIэхэр, еплъыкIэ-шIолшIхэр, гушпыскIэ амалыр, хэти зэрэфэ-лъэкIэу ишIуагъэ кыгъакIоу щылэныгъэм хэуцон ылъэкIыныр, шIэныгъэ-гъэсэныгъэ зэрагъэгъотыныр, плуныгъэ дэгъу ахэлъхъэгъэныр кыдыхэлъытагъэх.

Гушылэу «культурэм» имэхъанэр плуныгъэм лъэпсэшIу фэшIыгъэныр, нэбгырэ пэпчъ итворческэ амалхэр ыгъэфеджышъоу егъэсэгъэныр ары. Культурэр хэти мафэ къэс ишылэныгъэ кышыгъотыным мэхъанэшхо иI, ащ ишапхъэхэр зышIэрэр ыпэкIэ лъыкIотэн ылъэкIышт. Джары тишъолъыр щыпсэурэ пстэуми ащ анаIэ зыкIытырагъэтын фаер. Цыфымрэ кытэшIэкIыгъэ дунаимрэ пытэу зэрэзэпхыгъэхэр кыдэтлътIэтээ, творческэ гъэхъэгъэ инхэр зилэхэм тиныбжыкIэхэр алудгъэкIэнхэм, ахэм ягушылэ кIэдгъэдэлукIыныхэм мэхъанэшхо иI.

— Шухъафтынэу кытфашыгъэмкIэ «Талантидэм» иллыкIохэм тафэраз. Еджаплэм кызыричIахъэхэу арт-псэуалъэу унагъомрэ еджаплэмрэ языкIыныгъэ кызыгъэлъэгъукIырэм кIэлэеджакIохэр IукIэштых. Хэгъэгур ны папIэу зэрышIытыр ахэм зыхашIэшт, — кылуагъ Джаджэ дэт еджаплэм ипашэу Елена Воробьева.

ЛЪЭПШЫКЪО Фатим.
Сурэтхэр авторым иех.

Гъэмэфэ еджаплэхэм ялофшлэн аухыгъ

Я VII-рэ гъэмэфэ биологическэ еджаплэр ыкли я III-рэ гъэмэфэ химическэ еджаплэр бэдзэогъум и 28-м кыщегъагъау шышхьэлум и 17-м нэс Мыекьопэ районым щыкыуагъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым иегъэджэн гупчэу «Горная легенда» зыфилоэрэм Адыгеим, Мордovieм, Татарстан, Москва, Санкт-Петербург, Волгоградскэ, Вологодскэ, Липецкэ, Московскэ, Ростовскэ, Свердловскэ, Самарскэ, Тульскэ ыкли Тюменьскэ хэкухэм къарыкыгъэ нэбгыри 112-рэ ахэм ахэлэжыагъ.

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ, Адыгэ къэралыгъо университетыр, республикэ естественнэ-хысап еджаплэр, сэнаушгъэ ин зыхэлъ ныбжьыклэхэр кызыщыхагъащырэ ыкли хэхьоныгъэхэр зышарагъашырэ шьолъыр гупчэу «Полярис-Адыгея» зыфилоэрэм лофтхьабзэм клэщакло фэхьугъэх.

АКЪУ

Гъэмэфэ еджаплэхэм биологичер, химиер нахь игъэклотыгъэу ащызэрагъашлэх, зэнэ-кыокъу зэфэшхьафхэм клэлэ-еджаклохэр ахэлэжыэнхэм фэшл теоретическэ ыкли практическэ шлэныгъэу афэхьагъэх. Егъэджэн лофтхьабзэхэм анэмыклэу культурнэ ыкли спорт лофтхьабзэ зэфэшхьафхэр ялагъэх. Джащ фэдэу Адыгэ культурэм и Мафэ зэхашагъ.

Гъэсэныгъэ программэм кыдыхэлъытагъэу лекциехэр, семинархэр, практическэ гъэцэ-клэжыынхэр афызэхашагъэх. Егъэджэн лофтхьабзэхэм анэмыклэу культурнэ ыкли спорт лофтхьабзэ зэфэшхьафхэр ялагъэх. Джащ фэдэу Адыгэ культурэм и Мафэ зэхашагъ.

Лофтхьабзэм кыдыхэлъытагъэу шлэныгъэлэж цлэрылохэр лекциехэм къяджагъэх. Ахэм ащыщых Москва икъэралыгъо университетэу М. В. Ломоносовым ыцлэ зыхьырэм ипрофессорэу, биологие шлэныгъэхэм-

клэ докторэу, нейрокомпьютернэ интерфейсым епхыгъэ апэрэ лабораториер зэхэзыщгъэ Александр Каплан, ИТМО-м информатикэмклэ инаучнэ-гъэсэныгъэ гупчэ ипашэу, профессорэу Екатерина Скорб, МГУ-м философиемклэ икафедрэ ипашэу, биоэтикэмклэ экспертэу, философии шлэныгъэхэмклэ кандидатэу Елена Брызгалина.

Хабзэ зэрэхьугъэу, гъэмэфэ еджаплэхэм Адыгэ къэралыгъо университетым, республикэ естественнэ-хысап еджаплэм ыкли гъэсэныгъэ гупчэу «Полярис-Адыгея» зыфилоэрэм иклэлэегъэдже анахь дэгъухэм лоф ашашлэ. Мы ильэсым джащ фэдэу Урысыем иапшээрэ еджэплэ анахь дэгъухэм къарыкыгъэ клэлэегъэдже пэрытхэр клэлэеджаклохэм гушыгъэу афэхьугъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-кыулыкъу.

Тарихь мэхьанэ зилэ члэплэхэр

Къалэм ыгоу Лениным игупч

Ильына Астлан

Псэунлэ нэпчэ ежэ иурам шхьалэ ыкли гупчэ члэплэ хэхыгъэ ил. Адыгеим икъэлэ шхьалэу Мыекъуапэ иурамхэр занклэх, зэпэчлэнаплэх, дахэх.

Урам шхьалэу Краснооктябрьскэр ыкли гупчэу В. И. Лениным ыцлэ зыхьырэр тарихь члэплэ хэхыгъэх. Мыекъуапэ псыхьоу Шхьэгъауэ иджабгъу нэпкэ тес. Ар 1857-рэ ильэсым агъэпсыгъ. 1870-м тыгъэгъазэм и 24-м къэлацлэр илэ хьугъэ.

Ильэсыбэхэ къаклоцлэ Мыекъуапэ къэлэ цыкыгъу. Чым хэт унэхэр зэдыпэбгъоу цызепэлутыгъэх, лэжэплэ инхэр дэтыгъэл.

Совет хабзэр загъэпсым, Мыекъуапэ промышленнэ ыкли культурнэ гупчэ хьугъэ.

Къалэм ыгоу щытыгъэр В. И. Лениным ыцлэклэ щыт гупчэр ары. Мыр сыдигъуи цыф зэхэхэлэ гъэнэфагъэу щытыгъ. Мы члэплэм, Совет хабзэр агъэуцу зэ-

хьум, къэлэдэхэр зыхэлэжыэхэрэ митингхэр ыкли демонстрациехэр щыклоштыгъэх. Гъэтхапэм и 22-м, 1920-рэ ильэсым Мыекъуапэ Апэрэ шыудзэу С. М. Буденнэмерэ К. Е. Ворошиловымрэ зипэщажыэхэр къалэм кыдэхьэгъагъ, цыфхэр ягуапэу революцием идзэклоплэхэм агъэкыгъэх, зэлыкыгъу адыралагъ.

Бэдзэогъум и 11-м, 1959-рэ ильэсым скульпторэу М. Г. Манизар ипроектклэ къэлэ гупчэм Советскэ Союзым и Коммунистическэ партия ильэпсэхэцэу В. И. Лениным исаугъэт щажэуцугъ. Ар къэлэдэхэмклэ непэ кызынэсыгъэми анахь гупчэ шхьалэ, ильэс 65-рэ хьугъэу ар цыфхэм къафэфеде, мэфэклэхэр зышарагъэклокырэ члэплэ хэхыгъэ шхьалэ. Гупчэр — гүлэтыплэ, къэкырэ лэпкэ зэфэшхьафыбэу къэшлэклэгъэм — чыгъхэм, куандэхэм, къэгъэгъэ аллее клэраклэхэм, фонтаным кыи къабзэр къалэкы, цыфыгур мы эклэм агъэшлэ.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Шур бгъэлъэпIэшт, уищыхьэ зытелъыжьишт

Ильэс 45-рэ гэсэныгэм ритыг къуаджэу ШэхэкIэй инахьыжхэм ащыщэу, АР-м изаслуженнэ клэлэгъаджэу, пенсием зыклогэ ужым ищылэныгэ общественнэ Iофым езыпхыгэу Шхьэлэхьэ Сэлым ХьэкIыиф ыкIом.

Клэлэгъэджэ сэнэхьатым рылэжьагъэр IофшIапIэм кыIуIкIыжьыгэм, общественнэ IофымкIэ пшэрылэу щылэныгэм къафшIыгъэр лъагъэ-кIуатэ, ясэнахьат ыкIи шу альэгъурэ Iофым зэрэфэшып-къагъэхэр рагъэджагъэхэм къаушыхьатыжьи. Ары ШэхэкIэй иеджэпIэ цыкIоу N 90-м урысыбзэмрэ литературэм-рэкIэ щезыгъаджэщтыгъэхэ Шхьэлэхьэ Сэлым непэ кыIз-нэсыгъэм мы учреждением илофшIлэ гъэшIуагъэу зыкIы-щытыр. Мы коллективым хэтым инахьыбэр ежэ ригъэджагъ.

Цыфым апшэуэ еджэпIэ анахь дэгъум, анахь алытэрэм щеджагъэкли рагъэшIэн амылэкIыштыр щылэ. Исэнахьат хэшIыкI ин физилэ специалист хьун, ащ илэгъаплэхэм анэсын, ригъаджэхэрэр ушэ-тынхэм, олимпиадэхэм апхы-рыкIынхэу шIэныгэ куу аритын ылэкIыштыр, ау клэлэгъэджэ шыпIкIэ, нибджэгъу хьалэл, лытэныгъэхэу зыфашIырэ гъэсакIо, лъэныкIо пстэумкIи щысэтэхыпIэ хьурэр зырыз дэд. Ащ фэдэхэр кыяхыгъэхэу пIэтытэнхэу пIэкIыштыр. Сыда пIомэ Тхьэм IэпIэсэ-ныгъэхэу къахилъхьагъ нахь мышIэми, къадэхьугъэр зэкIэ мышIыжьхэу Iоф зэрашIагъэм, гухэлъ гъэнэфагъэу ялэхэм теу-бытагъэ ахэлъэу зэрэфэклау-гъэхэм къаIэклауагъ. Зэрэху-рэмкIэ, ахэм къагъэшIэщтым яшIэныгъэхэм ахагъахьо.

ТIопсэ районим ит къуа-джэу Агуй-Шапсыгъэ, Куйбы-шевкэ ыцIагъэр, кыищыхьугъэ Шхьэлэхьэ Сэлым ХьэкIыиф ыкIом исэнэхьат «илъэоянэ-хэр» зэкIэ кыизикIугъэхэр бэ-шIагъэ. Мыекъуапэ икIэлэ-егъэджэ училищ, етIанэ Адыгэ кьэралыгъо клэлэгъэджэ ин-ститутыр кыIZEуыхьэм ыуж ШэхэкIэй кыидефагъ, ащ уна-гъо щили, дэпытыхьагъ.

Урысыбзэмрэ литературэм-рэкIэ клэлэгъэджэу ригъэжьа-гъагъ. Къоджэ еджапIэхэм зэрашIыгъу хабзэу, ащ дакIоу физкультурэр аригъэхьыштыгъ, пионер организацием ипэщагъ, клэлэцIыкIухэр зекIо, музеим, театрэм ышэщтыгъэх, внеклас-снэ Iофтхьабзэхэр афызэхышэ-щтыгъэх, общественнэ Iофхэм ахэлажьэщтыгъ, клэлэеджакIо-хэр игъусэхэу краеведениемкIэ ушэтын IофшIэным пылэыгъ.

Сэлымрэ илофшIэгъу-игъусэ-хэмрэ ялофшIагъэхэм ащыщых адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ олимпиадэхэр, тхыбзэмкIэ клэлэгъэджэхэм ягъэхьазырын, гэсэныгъэм ыкIи культурэм альэныкIокIэ проекту зыкIы-ныгъэм, зэгъунэгъу зэгъурыло-ныгъэм уафэзышэхэрэр.

Ильэс тIокIырэ тфырэ фэдиз-кIэ узэкIэлэбэжымэ клэлэгъа-джэхэр, клэлэеджакIохэр, ша-псыгъэхэм я Адыгэ Хасэ хэтхэр зедэлэжьхэзэ, Сэлым ХьэкIыиф ыкIор ахэтэу, «Хы ШуцIэ Iушэ Шапсыгъэ и ШIэжэ тхыпIэу» мы чыпIэм щыпсэхэрэм Хэ-гъэгу зэошхом илэхьан лы-блэнагъэу зэрэхьагъэм, адыгэу заом хэлэжьагъэхэм къатегу-щылэрэм пае материалхэр агъэхьазырыгъэх.

2001-рэ илэхьэсым мэхьэнэ ин зилэ IофшIагъэу, нэбгырабэ зыхэлэжьыгъэ тхыпIэу «Шапсы-гъэм идышэ чIы къатхэр» зыфилорэр кыидэкIыгъ. Шапсы-гъэхэм къахэIыгъэ цыф цIэ-рылохэу хэгъэгум иобщест-веннэ-политическэ, экономикэ, культурнэ, научнэ ыкIи спор-тивнэ щыIакIэ зилахьышхо хэ-зылхьагъэхэм, мы чыпIэм кыиухьыгъэ лъапкIэ цыкIум илэIлохэу охьтэ зэфэшхьаф-хэм апшэуэ гэсэныгъэ зэзы-гэгъэотыгъэхэм ар афэгъэ-хьыгъ.

IофшIэным иветеранэу, на-роднэ просвещениемкIэ от-личникэу Шхьэлэхьэ Сэлым

Ныбэ Анзор

Адыгеим гэсэныгъэмкIэ и Министерствэ я 90-рэ илэхьэсэм кыиухьыгъэ. Ащ «Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ клэлэ-егъаджэ» зыфилорэ щытхьуцIэр кыифагъэшIошагъ.

— Ригъэджагъэхэм ямыза-кIоу, илофшIэгъухэм, ШэхэкIэй дэсхэм зэкIэми лытэныгъэ-шхо зыфашIырэ Сэлым Хьэ-кIыиф ыкIом еджапIэм хэхьо-ныгъэу ышIыгъэхэм, къалэм гэсэныгъэмкIэ иучреждение-хэм адыгабзэр ащягъэхьыгъэ-ным илахьэу ахилъхьагъэр гъунэнч, — кыиухьыгъэ Iоф дэзышIагъэхэмрэ икIэлэеджа-кIохэмрэ. — Шур дгъэлэпIэ-нэу, тичыхьэ зытелъыжьынэу, тикрай гупсэ ичIыопс идэхэагъэ зэхэтшIэнэу апэ тэгъэшIагъэр ары. Ащ зекIоныр шу тигъэ-лэгъугъ, къушхьэм тыкIонэу, тарихым епхыгъэ чыпIэ дахэ-хэр къэткIухьанхэу тигъэсагъ. Сэлым ХьэкIыиф ыкIом шуагъэ зыхэлъ гэсэпэтыдэу кытило-щтыгъэхэр тэркIэ лъапIэх, шу ылэгъурэ Iофэу ышIэрэм зэрэфэшыпкъагъэр, щылэныгъэм ыкIи илофшIэн IэпIэсэныгъэу къахыгъэр тищысэтэхыпIэх.

Пенсием зэкIоми бэрэ унэм зи ымышIэу исышхьугъэ, ыгу

кыифадагъэп. Охьтэ клэIым зыуж итын кыизфигъотыжьыгъ, общественнэ IофшIэным хэхьагъ. Ильэсипшым ехьугъэш ар ШэхэкIэй иветеранхэм я Совет ипаш, нахьыжхэм я Совет ыкIи ТОС-м ахэт. Пен-сием укIуагъэ пае хьаулыеу щылэныгъэр бгъэIоныр мытэ-рээу елытэ. Плъакъо утет зэпытэу, цыфхэм шуагъэ къа-фэзыхьырэ Iоф упылымэ гъа-шэр нахь кIыхьэ хьушты.

Зэпстэумэ ягугъун клэлэ-егъэджэ шэнэу хэлъы хьугъэр нэмыкI IофшIэнми кыищы-шхьэпэжыгъ. Ветеранхэм я Совет зычIэт унэр кыизырыкIу, зыпари лые чIэплэгъоштытэ, ау къэбзэныгъэм зэрэщыпIыгъэр кыиухьы. Сэлым ХьэкIыиф ыкIом илэхьэсэбэ зэритыгъэ илофшIагъэу фронтим ыкIи тылым ащIагъэхэм, Советскэ Союзым ыкIи Социалистическэ IофшIэным я Лыхьужхэм, ве-теранхэм, Афганистан зэо-зэ-пэуцужэу шыкIуагъэм хэлэжьа-гъэхэм, Чернобыль кыищы-хьугъэ тхьамыкIагъом идэгъэ-зыжын зилахь хэзылхьагъэхэм афэгъэхьыгъэ материалхэр зыщыгуоигъэ альбомхэр ары-гушхоу кыитегъэлэгъух. Ахэм

сурэтхэр, ящылэныгъэ гъогу, ягукъэкIыжьхэр ащыгуоигъэх. Учебникхэм, ау нибжьыкIэхэр яплыхьэмэ, яджэхэмэ, ишIуагъэ къэкIошты.

Зигугъу къэтшыгъэ тилы-хьужэу мы очеркыр зыфэгъэ-хьыгъэм щылэ мазэм и 1-м кыиыхьыгъэ мафэр хегъэунэ-фыкIы. Ильэс 87-м нибжьыр нэсыгъэм, ар кыизтыригъа-кIорэп. Ишхьэгъусэу Алмэт Махьмудэ ыпхур Ацумыжхэм къахэIыгъ, ШэхэкIэй икIэлэ-цыкIу IыгыпIэу N 124-м илэхьэ-сипшI пчъагъэрэ клэлэпIоу Iу-тыгъ, япшашьэу Валентина къуаджэу ХьаджыкIо игурыт еджапIэу N 94-м щырегъаджэх.

Клэлэгъэджэ унагъом ипа-щэу Сэлым ХьэкIыиф ыкIом ипхьорэльфхэм къаIэхьыгъа-гъэхэр игуапэу адепIух, илэхьэ-сыбэ кыиэгъэшIагъ нахь мышIэ-ми, щылэныгъэр джы регъэжьэ кIодыеу ело.

Ныбэ Анзор.

ЯтIонэрэ сурэтым итхэр: **Шхьэлэхьэ Сэлым** (апэрэ сатырым ыгузэгъу ит), **Ыпхьоу Валентина** (сэмэгумкIэ щыт), **Ишхьэгъусэу Алмэт** (джаб-гумкIэ щыт), **гурыт еджапIэу N 90-м икIэлэгъэджэхэр.**

Кушхьэфэчъэ спортыр

Стлашъу Мамыр къахэщыгъ

Кушхьэфэчъэ спортыр
мэфэ пчагэхэм
ательытэгъэ
зэнэкьокъоу
«Тур Беларуси»
зыфилорэм
хэлэжъагъ ыкIи
хагъэунэфыкIырэ
чыплэ къыщидихыгъ
Адыгэ Республикэм
испортсменэу
Стлашъу Мамыр.

Юфтхьабзэр Брестскэ ыкIи Гродненскэ хэкухэм ягъогухэм ащыкIуагъ. Едзыгъуихым язэфэхьысыжхэмкIэ теклоныгъэр ыкIи хагъэунэфыкIырэ чыплэхэр къыдэзыхыгъэхэр къэнэфагъэх. Спортсменхэм экIэмкIи километрэ 599-рэ къачыгъ. Аужырэ едзыгъоу километри 134-рэ зикIыхагъэм ехъулэу Стлашъу Мамыр ябгъонэрэ чыплэм щытыгъ. Ау мыш дэгъу дэдэу зыкыщигъэ-лъэгъуагъ ыкIи генеральнэ классификациемкIэ яцэнэрэ хъу-гъэ.

Зэнэкьокъум яцэнэрэ ильэс хъугъэу теклоныгъэр къыщидэ-зыхырэр белорусэу Евгений Королек. Командэхэм язэнэкьокъу пштэмэ, Стлашъу Мамыр зыхэт клубэу «Минск» зыфилорэм апэрэ чыплэр къыдихыгъ.

Футбол

«Кошхьаблэм» пэрытныгъэр ыIыгъ

ФутболымкIэ Адыгэ Республикэм ипервенствэ ныбжыкIэ команди 8 хэлажъэ.

БлэкIыгъэ зыгъэпсэфыгъо мафэхэм я 9-рэ турым къыдихэ-лътэгъэ ешIэгъуитIу шылагъ. Зэнэкьокъум пэрытныгъэр щы-зылыгъ «Кошхьаблэр» «Чэчэнаим» нахъ лъэшыгъ, пчагъэр – 3:0. Шэуджэн Ислам гъогъуищэ къэлапчъэм Iэгуаор дидзагъ. ТэхъутэмькIое районым икоман-дэ поселкэу Тульскэр къэзыгъэ-лъэгъорэ «Урожаим» дешIагъ ыкIи 4:0-у теклоныгъэр къыдихыгъ. Мы зэлукIэгъуми зы футболистым къэлапчъэм Iэгоуищ дидзагъ, ар Алексей Курдюковыр ары.

«Кошхьаблэр» экIэми апэ ит, ащ теклоныгъи 8 къыдихыгъ, зы зэлукIэгъур зэфэдизэу ыухыгъ. ЯтIонэрэ чыплэр «Мыекъяупэ» ылыгъ. ТэхъутэмькIое районыр яцэнэрэ ыкIи мы командэм анахьыбэрэ, гъогъу 36-рэ, къэ-лапчъэм Iэгуаор дидзагъ.

Командэхэр зыдэщыт чы-плэхэр ыкIи очко пчагъэу рагъэкъугъэр:

1. «Кошхьабл» - 25.
2. «Мыекъяупэ» - 21.
3. «ТэхъутэмькIое район» - 21.
4. «Кавказ» - 16.
5. «Урожай» - 7.

6. «Чэчэнай» - 7.
7. «Джаджэ» - 1.
8. «Адыгэкъал» - 1.

Я 10-рэ турым къыдихэлъы-тэгъэ ешIэгъоу щыIэщтхэр:

«Джаджэ» - «Адыгэкъал» (шышхьэлум и 24-м), «Кавказ» - «Кошхьабл» ыкIи «Чэчэнай» - «Мыекъяупэ» (шышхьэлум и 25-м).

Зэхэзышагъэр
ыкIи къыдэзы-
гъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ Юфхэм-
кIэ, IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэпкъэ-
гъухэм адырIэ зэпхы-
ныгъэхэмкIэ ыкIи
къэбар жъугъэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъяупэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер
зидэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм
къаIихырэр А4-кIэ
заджэхэрэ тхьапэхэу
зипчъагъэкIэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахъ цIыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкIэгъэкIожыхь.
E-mail: adygvoice@
mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын ЮфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэIоры-
шIапI, зэраушыхьатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчагъэр
4496
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1421

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьаIэр
МэшIэкъо С. А.

Редактор шхьаIэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэжIыжь
зыхьырэ
секретарыр
Тхьаркъохъо А. Н.